

PD-110 CV-19
M.A. Sanskrit (First Semester)
Examination, Jun-2021
Paper-

Name/Title of Paper- Vyakaran Evam Pali
Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 80
[Minimum Pass Marks : 29

नोट : दोनों खण्डों से निर्देशानुसार उत्तर दीजिए। प्रश्नों के अंक उनके दाहिनी ओर अंकित हैं।
Note : Answer from both the Sections as directed. The figures in the right-hand margin indicate marks.

खण्ड / Section-A

1x10=10

1. सर्वे अतिलघूत्तरीयाः प्रश्नाः साधनीयाः :-
 - क. वचनमात्रे का विभक्तिः?
 - ख. 'हरिं भजति' इत्यस्मिन् वाक्ये 'हरिम्' इति पदस्य का संज्ञा?
 - ग. कस्मिन् वेदाङ्गे ध्वनिविज्ञानस्य विवेचना दरीदृश्यते?
 - घ. कवर्गस्य च्चारणस्थानं किम्।
 - ङ. वैदिक-संस्कृते कति ध्वनयः सन्ति?
 - च. भारतवर्षस्य प्राचीनतमा लिपिः का?
 - छ. धम्मपदे वंगोत्सवस्य कोऽभिप्रायः?
 - ज. धम्मपद ग्रन्थः कस्यां भाषायं रचितमस्ति?
 - झ. बुद्धवग्गे कस्य वर्णनम् अस्ति?
 - ञ. पिटकसाहित्यं कस्य दर्शनस्य साहित्यम् अस्ति?
2. सर्वे लघूत्तरीयाः प्रश्नाः साधनीयाः :-
 - क. कर्मणा यमभिप्रेति ससम्प्रदानम् सूत्रमिदं सोदाहरणं स्पष्टयत।
 - ख. संक्षेपेण भाषा स्वरूपं विवेचयत।
 - ग. छन्दगतं वैदिक लौकिक- संस्कृतयोरन्तरं लेखनीयम्।
 - घ. धम्मपदस्य संक्षिप्त परिचयो लेख्यः?
 - ङ. सुखवग्गस्य सारो लेख्यः।

2x5=10

खण्ड / Section-B

12x5=60

- सर्वे दीर्घोत्तरीयाः प्रश्नाः समाधेयाः :-
3. क्वावपि द्वौ सोदाहरणौ विवेचनीयौ :-
 1. येनाङ्ग. विकारः।
 2. अधिशीङ्स्थासां कर्म
 3. कर्तुरीप्सिततमं कर्म
 4. इत्थम्भूतलक्षणे
 5. नमः स्वस्ति-स्वाहा-अलं-वषड्-योगाच्च
4. भाषायाः वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत।

अथवा

ध्वनियन्त्रं ध्वनिनामुत्पत्तिश्च निरूप्यताम्।
5. भाषायाः आकृतिमूलकं वर्गीकरणं करणीयम्।

अथवा

लौकिकसंस्कृतस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपाद्यताम्।
6. अधस्तनेषु संस्कृतच्छाया विलिख्य कयोश्चिद् द्वयोर्व्याख्या कार्या-
 - क. न हि वेरेन वेरानि सम्मन्तीध कुदाचनं।
अवेरेन च सम्मन्ति एस धम्मो सनन्तनो॥
 - ख. फन्दनं चपलं चित्तं दुरक्खं डनिवारयं।
उज्जुं करोति मेघावी उसुकारो व तेजनं॥
 - ग. न हि पापं कतं कम्मं सज्जुखीरं व मुच्चति।
डहन्त बालमन्वेति भस्मछन्नो व पावकोप॥
 - घ. उदकं हि नयन्ति नेत्तिका उसुकारा नमयन्ति तेजनं।
दारुं नमयन्ति तच्छका अत्तानं दमयन्ति पण्डिता॥
7. अधस्तनेषु संस्कृतच्छाया विलिख्य कयोश्चिद् द्वयोर्व्याख्या कार्या-
 - क. सब्बापापस्स अकरणं कुसलस्स उपसम्पदा।
सचित्परियोदपनं एतं बुद्धान सासनं॥
 - ख. जयं वेरं पसवति दुक्खं सेति पराजितो।
उपसन्तो सुखं सेति हिवा जयपराजयं॥
 - ग. वस्सिका विय पुप्फानि मददवानि पमुज्जति।
एवं रामज्ज दोसज्ज विप्पमुज्जद्य भिक्खवो॥
 - घ. गम्भीरपज्जं मेघाविं मग्गागमगस्स कोविदं।
उत्तमत्यं अनुप्पन्तं ब्रूमि ब्राम्हणं॥